IEŚ komentarze 1738 (243/2026) 11.11.2026

ISSN 2657-6996

Łukasz Lewkowicz

Szczyt prezydentów V4 w Trenczynie – próba pragmatycznego ożywienia współpracy wyszehradzkiej

słowa kluczowe: współpraca regionalna, V4, Słowacja

W dniach 4-5 listopada 2026 r. w Trenczynie na Słowacji odbył się szczyt prezydentów państw Grupy Wyszehradzkiej (V4), zorganizowany z inicjatywy prezydenta Słowacji Petera Pellegriniego w ramach słowackiego przewodnictwa w tym formacie. Istotne znaczenie miała obecność przewodniczącej Komisji Europejskiej Ursuli von der Leyen, która po raz pierwszy uczestniczyła w szczycie prezydentów V4. Nadało to spotkaniu szerszy wymiar europejski. W ostatnich latach współpraca wyszehradzka przechodziła kryzys, wynikający przede wszystkim z rozbieżności dotyczących rosyjskiej agresji na Ukrainę. Szczyt w Trenczynie można zatem interpretować jako próbę ożywienia V4 i poszukiwania obszarów wspólnych interesów.

Polityczne znaczenie szczytu. Spotkanie w Trenczynie należy interpretować jako próbę odbudowy regionalnego dialogu i poszukiwania obszarów współpracy w warunkach utrzymujących się różnic politycznych. Przyjęcie wspólnej deklaracji oraz udział przewodniczącej Komisji Europejskiej wskazują na zainteresowanie ożywieniem formatu wyszehradzkiego[1]. Nie oznaczają jednak przezwyciężenia rozbieżności dotyczących polityki wobec Rosji i Ukrainy, bezpieczeństwa europejskiego oraz kierunków rozwoju UE. Przyszłość V4 będzie zależała od tego, czy deklarowany pragmatyzm znajdzie odzwierciedlenie w konkretnych działaniach.

Trenczyn jako próba odbudowy dialogu wyszehradzkiego. Spotkanie w Trenczynie odbyło się w szczególnym momencie dla współpracy wyszehradzkiej. W 2026 r. przypada 35. rocznica powstania V4, a Słowacja sprawuje przewodnictwo w tej organizacji, deklarując wolę nadania jej nowego impulsu. W ostatnich latach format wyszehradzki doświadczał jednak wyraźnego kryzysu politycznego, wynikającego przede wszystkim z rozbieżności między państwami w ocenie rosyjskiej agresji na Ukrainę, sposobów zapewniania bezpieczeństwa europejskiego oraz stosunków z instytucjami UE. Podczas gdy Polska i Czechy konsekwentnie opowiadały się za szerokim wsparciem politycznym, militarnym i gospodarczym dla Ukrainy oraz utrzymaniem presji sankcyjnej na Rosję, Węgry prezentowały bardziej powściągliwą postawę, sprzeciwiając się dostawom broni dla Kijowa i krytykując unijną politykę sankcji. Po powrocie Roberta Ficy (Smer-SSD) na stanowisko premiera Słowacji w 2023 r. również Bratysława ograniczyła państwową pomoc wojskową dla Ukrainy i zaczęła mocniej akcentować potrzebę negocjacyjnego zakończenia konfliktu. W rezultacie wykształcił się nieformalny podział

[1] Zob. *Spoločná deklarácia prezidentov krajín Vyšehradskej skupiny (V4), Trenčín, 5.11.2026*, Kancelária prezidenta Slovenskej republiky, 5.11.2026, www.prezident.sk [10.11.2026].

na prezentujące bardziej proukraińskie stanowisko Polskę i Czechy oraz sceptyczne wobec części działań Zachodu Węgry i Słowację.

W tym kontekście inicjatywa prezydenta Słowacji Petera Pellegriniego miała przede wszystkim przywrócić regularny dialog na najwyższym szczeblu i zidentyfikować obszary, w których możliwe jest uzgadnianie wspólnych stanowisk. Istotnym elementem spotkania było wykorzystanie formuły V4+ do zaproszenia przewodniczącej Komisji Europejskiej Ursuli von der Leyen jako przedstawicielki instytucji unijnych. Rozszerzenie formatu o wysokiego rangą reprezentanta UE podniosło prestiż szczytu, nadając mu szerszy wymiar europejski, a zarazem stworzyło okazję do bezpośredniego przedstawienia regionalnych oczekiwań i postulatów państw V4 wobec polityki Unii Europejskiej.

Rozmowy koncentrowały się na trzech zagadnieniach: rozszerzeniu Unii Europejskiej, sytuacji na Ukrainie oraz bezpieczeństwie energetycznym i konkurencyjności europejskiej gospodarki. W przyjętej deklaracji prezydenci poparli wiarygodną, ambitną i opartą na zasługach politykę rozszerzenia UE. Podkreślili konieczność spełniania przez państwa kandydujące określonych kryteriów i przeprowadzania rzeczywistych reform. Zadeklarowali również gotowość wspierania integracji europejskiej poprzez praktyczną współpracę oraz wykorzystanie doświadczeń i instrumentów finansowych Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego.

W odniesieniu do Ukrainy prezydenci wyrazili jednoznaczne poparcie dla jej suwerenności, integralności terytorialnej, europejskiej przyszłości i prawa do obrony przed rosyjską agresją. Wskazali na potrzebę kontynuowania pomocy politycznej, finansowej, gospodarczej, humanitarnej i wojskowej dla Kijowa, z uwzględnieniem interesów oraz polityki bezpieczeństwa poszczególnych państw UE. Ważne miejsce zajęły także kwestie ochrony ludności cywilnej i infrastruktury krytycznej oraz powojennej odbudowy Ukrainy.

Trzeci obszar rozmów dotyczył dostępności energii i konkurencyjności europejskiego przemysłu. Państwa V4 wskazały na potrzebę ograniczania kosztów energii, rozwoju infrastruktury przesyłowej i połączeń transgranicznych, inwestowania w magazynowanie energii oraz dywersyfikacji dostaw. Podkreślono również znaczenie energetyki jądrowej i technologii niskoemisyjnych. Kwestie te są szczególnie istotne dla gospodarek Europy Środkowej, charakteryzujących się wysokim udziałem przemysłu i sektorów energochłonnych.

Wspólna deklaracja a rzeczywiste różnice polityczne. Najważniejszym problemem związanym z oceną szczytu pozostaje rozbieżność między wspólnym językiem deklaracji a rzeczywistą polityką zagraniczną poszczególnych państw, szczególnie wobec Ukrainy i Rosji. Akceptacja zapisów dotyczących suwerenności Ukrainy i jej prawa do obrony nie oznacza prowadzenia zbieżnej polityki wobec rosyjskiej agresji.

Różnice wynikają zarówno z odmiennych priorytetów politycznych, jak i zmian na krajowych scenach politycznych. Polska utrzymuje wielowymiarowe wsparcie dla Ukrainy, obejmujące pomoc polityczną, finansową, militarną i humanitarną. Czechy kontynuują pomoc humanitarną i zaangażowanie w odbudowę Ukrainy, jednak rząd Andreja Babiša (ANO) jest bardziej ostrożny w kwestii finansowania pomocy wojskowej. Zakłada kontynuowanie inicjatywy amunicyjnej pod warunkiem jej finansowania przez partnerów zagranicznych.

Odmienne stanowisko prezentuje Słowacja. Rząd Roberta Ficy wyklucza przekazywanie Ukrainie pomocy wojskowej z zasobów państwowych, opowiadając się jednocześnie za pomocą humanitarną i rozwiązaniami dyplomatycznymi. Podczas wizyty we Lwowie 5 listopada 2026 r. słowacki premier zadeklarował kontynuowanie wsparcia humanitarnego, szczególnie w związku z przygotowaniami do zimy. W przypadku Węgier istotnym kontekstem jest zmiana polityczna po wyborach parlamentarnych w 2026 r. i zakończenie wieloletnich rządów Viktora Orbána (Fidesz). Nowe władze deklarują bardziej konstruktywne podejście do współpracy europejskiej, co nie oznacza jednak zmiany stanowiska w sprawie pomocy militarnej dla Ukrainy. Premier Péter Magyar (Tisza) wykluczył zarówno przekazywanie Ukrainie uzbrojenia, jak i jego sprzedaż.

Różnice były widoczne również w wypowiedziach prezydentów. Petr Pavel podkreślił potrzebę wypracowania skoordynowanego stanowiska europejskiego w negocjacjach dotyczących zakończenia wojny. Zaznaczył, że Europa nie powinna być pomijana w rozmowach o własnym bezpieczeństwie, a pokój nie może oznaczać nagradzania agresora. Peter Pellegrini akcentował ekonomiczne i społeczne koszty przedłużającego się konfliktu oraz potrzebę zaangażowania UE w proces dyplomatyczny. András Baka wskazywał na konieczność odbudowy zaufania między państwami V4 i traktowania różnic stanowisk jako argumentu za utrzymywaniem dialogu. Karol Nawrocki opowiedział się natomiast za wzmocnieniem współpracy wyszehradzkiej i zwiększeniem wpływu państw Europy Środkowej na politykę europejską, podkreślając znaczenie suwerenności oraz realizacji konkretnych projektów regionalnych.

Wnioski

- Szczyt w Trenczynie pokazuje, że współpraca wyszehradzka nie utraciła całkowicie swojej użyteczności, jednak zmienia się charakter jej funkcjonowania. Coraz trudniej traktować V4 jako jednolity blok polityczny zdolny do wypracowywania wspólnych stanowisk we wszystkich najważniejszych kwestiach europejskich i międzynarodowych. Bardziej adekwatne jest postrzeganie jej jako platformy konsultacji, w ramach której państwa tworzą zmienne koalicje wokół konkretnych zagadnień.
- Wspólne interesy są szczególnie widoczne w polityce energetycznej, rozwoju infrastruktury, konkurencyjności przemysłu, ochronie granic zewnętrznych UE i polityce rozszerzenia. Podobne doświadczenia transformacji gospodarczej, uwarunkowania geograficzne i powiązania handlowe tworzą podstawy współpracy niezależnie od różnic politycznych.
- Ograniczenia współpracy wynikają z odmiennych podejść do integracji europejskiej i bezpieczeństwa. Istotne jest przy tym rozróżnienie między współpracą prezydentów a polityką rządów. Głowy państw mogą ułatwiać dialog, formułować wspólne postulaty i wskazywać strategiczne kierunki działań, jednak realizacja większości uzgodnień zależy od decyzji poszczególnych gabinetów.
- Ważnym kierunkiem rozwoju współpracy regionalnej może być powiązanie V4 z Inicjatywą Trójmorza (3SI). Formaty te nie powinny być traktowane jako konkurencyjne. V4 może stanowić polityczną platformę konsultacji czterech państw, natomiast 3SI oferuje szersze możliwości realizacji projektów infrastrukturalnych, energetycznych i transportowych w Europie Środkowej, Północnej i Południowo-Wschodniej. Szczególne znaczenie mają połączenia północ–południe, bezpieczeństwo energetyczne, infrastruktura cyfrowa i mobilność wojskowa.
- Podejście to może być korzystne również dla Słowacji, która w 2026 r. sprawuje przewodnictwo w V4 i 3SI. Bratysława ma możliwość wykorzystania obu formatów do rozwijania współpracy infrastrukturalnej i wzmacniania pozycji regionu w UE. Warunkiem powodzenia będzie koncentracja na konkretnych przedsięwzięciach przynoszących wymierne korzyści wszystkim uczestnikom, takich jak dokończenie korytarza transportowego Via Carpatia.